

IRODALOM

Dr. K. Escherich: Die Forstinsekten Mitteleuropas. (Kiadó: Paul Parey, Berlin SW. Hedemannstrasse 28/30.)

A „Die Forstinsekten Mitteleuropas“ című, 5 kötetben megjelenő, nemzetközi, főleg azonban középeurópai jelentőségű erdészeti rovartanra már az Erdészeti Lapok folyó évi IV. füzetében felhívtam igen tisztelt Szaktársaim figyelmét és ismertetésemben jeleztem, hogy a még hátralevő IV. és V. kötet füzetekben fog megjelenni.

Ez alkalommal örömmel közölhetem, hogy az V. kötet 2. füzeté is megjelent. A szerző ebben a füzetben a lombfákon károsító levéldarazsakat, továbbá a fa-, fűrkész- és gubacsdarazsakat tárgyalja, ismerteti károsításuk módját, elszaporodásuk okait, a tömeges fellépésük elhárítására teendő üzemi intézkedéseket és azokat az irtási módokat, amelyeknek eredményességéhez reményeket fűzhetünk.

Különösen érdekes a füzetnek az a része, amely az erdő életközösségi egyensúlyának fenntartásában, tehát a káros rovarok elszaporodásának meggátolásában nagy szerepet játszó, élősködő életmódot folytató fűrkészdarazsakat ismerteti.

A füzetnek az értékét rendkívüli módon emelik a szép és tanulságos ábrák, amelyek az egyes fajoknak különböző fejlődési alakjait és károsításait mutatják be.

Az erdészeti és rovarügyi szempontból egyaránt értékes és tanulságos kiállítás tekintetében pedig páratlannak mondható mű eddig megjelent kötetéhez és füzetéhez méltóan sorakozik az V. kötet 2. füzeté is, amelynek az ára 17.60, illetőleg a 25 százalékos árkedvezménnyel 13.20 RM.

A mű folytatólagosan megjelenő többi füzetét — a jobb áttekinthetőség kedvéért — a IV., illetőleg V. kötet lezárása alkalmával össze-foglalóan fogom ismertetni.

K. A.

Erdészeti Kísérletek. XLII. évf. Sopron, 1940.

A múlt év decemberében megjelent 1—2. füzet és a nyomdából nemrégén kikerült 3—4. szám két doktori értekezést is tartalmaz.

Magyar János: „A fatermési táblák szerkesztésének alapkérdései“ c. munkája (1—89. old.) külföldön is komoly méltánylásban részesült.

A szerző *Gerhardt*-nak a fatermelési táblák összeállításánál követett eljárását — amely a magasság és fatömeg közötti viszonyon épül fel — *Fekete Zoltán* és *Kovács Ernő* újabb vizsgálataival hasonlította össze és ennek eredményeképpen a fatermelési táblák szerkesztését biztosabb alapokra kívánja fektetni.

A feladat tisztázása céljából a következő 7 kérdést veti fel: 1. Mi a helyes kiindulópont a fatermelési táblák szerkesztésénél? 2. Miként kell a határgörbéket, ill. a szórásmező határértékeit levezetni? 3. Hogyan történjék a termőhelyi osztályok alakítása? 4. Milyen módon kell a termőhelyi osztályokból a visszamaradó állomány összesfatömeg-középtértéksorait levezetni? 5. Hány termőhelyi osztály alakítandó? 6. Miként kell a termőhelyi osztályoknak a visszamaradó állomány középátlagmagasságára vonatkozó középtértéksorait levezetni? 7. Hogyan kell a termőhelyi osztályoknak a visszamaradó állomány körlapösszegére és összesfatömeg-alakszámára vonatkozó középtértéksorait levezetni?

A behatóbb részletezésre nincs módunk és így csak a szerző végső következtetéseit ismertetjük röviden. Ezek szerint a fatermelési táblák szerkesztéséhez a *felsőmagasság* adja a legbiztosabb alapot. A termőhelyi osztályok alakítása a felsőmagasságoknak nem abszolút, hanem viszonylag egyforma különbségei alapján történjék. A vastagfatömeget a felső-

magasságok függvényeként kell kiszámítani. — A nyert eredményeket a szerző befejezésül igen áttekinthető formában foglalja össze.

Vitéz Botvay Károly: „Egy új önműködő szedimentációs mérleg“ c. doktori értekezésének (106–140. és 145–156. old.) a tárgya az a szerző elgondolásai alapján készült elmés műszer, amely a szedimentációs mérleggel történő talaj-izapolásnál az elemzés pontosságának az emelését kívánta elérni. A szerzőnek ezt a törekvését — a vizsgálati eredményekből kitetszőleg — teljes siker koronázta. Az értekezés a mérleg pontos és rajzokkal is megvilágított leírásán felül a vele való munkára vonatkozólag is kimerítő utasításokat ad.

Roth Gyula két kisebb tanulmányal szerepel a 3–4. számban. „Vonalas számlálás, ill. vonalas számlalóvágás“ c. munkája (203–216. old.) német nyelven az „Intersylva“ 1940. évi első kötetének I. füzetében jelent meg (l.: E. L. 1940. XII. sz. 762. old.), „A magyar szíkesek erdősítéséről“ c. tanulmányát pedig a Nemzetközi Erdészeti Központ (C. I. S.) legutóbbi, Magyarországon tartott ülése alkalmával olvasta fel Debrecenben (l.: E. L. 1940. XI. sz. 682. old.).

Fehér Dániel dr.: „Összehasonlító regionális vizsgálatok a magyar fa fűtőhatásáról“ c. értekezése (171–193. old.) tartalmilag azonos a lapunk múlt évi III. füzetében megjelent munkájával, de a kérdés tisztán tudományos vonatkozásait itt bővebben tárgyalja.

A tanulmányokat követő németnyelvű összefoglalások terjedelme bőségesen elég ahhoz, hogy a külföld a tárggyal megismerkedjék és így szakunk patinás tudományos folyóirata számára az érdeklődést biztosítsa. (M.)

Gombocz Endre: A Királyi Magyar Természettudományi Társulat története. (A Kir. Magy. Természettudományi Társulat kiadása, Budapest, 1941.)

A magyar művelődésnek a Természettudományi Társulat egyik leg-erősebb oszlopa. Most fennállásának 100 éves fordulójához érkezett el és bár az idők komolysága csendre int, bensőséges ünnepében az egész ország osztozik.

Ezért tartozunk hálával *Gombocz Endre* egyetemi rk. tanár, első titkárnak, hogy nyomtatásban is kezünkbe adta mindazt, ami a magyar tudományos kutatás iránt érdeklődők, tehát jóformán egész középosztályunk előtt a Társulat munkáját és jelentőségét feltárja.

A közel 500 oldalas, gondos kiállítású kötet 5 részre tagozódik. Az első a Társulat alapításától a szabadságharcig terjedő hősi kort ismer-teti, amelyre kétségtelenül nagynevű alapítójának, *Bugát Pálnak* izzóan hazafias és mégis elfogulatlanul emberi egyénisége nyomta rá a bélyegét.

A II. fejezet a szabadságharctól a Természettudományi Közlöny megindulásáig, a III. a Társulat újjászervezésétől az 50 éves jubileumig, a IV. a szakosztályok megalapításától a trianoni békéig terjedő korszakot tárgyalja, míg a befejező rész az utolsó 20 év történetéről számol be.

Than Károly, Szily Kálmán, Fodor József, Eötvös Lóránt báró, Semsey Andor, Dapsy László, Herman Ottó, Lengyel Béla, Entz Géza és Hossay Lajos jelzik ezen az úton a haladást, olyan nevek, amelyek messze külföldön is tiszteletet és megbecsülést szereztek a magyarságnak.

Szinte azt mondhatjuk, a Társulat eleitől fogva bölesője volt tudományos kutatásunknak; az ígéretes tehetségű fiatalok itt bontottak elő-ször szárnyat és a Társulat családi melegéből, baráti bátorításából merítettek mindig új erőt munkáikhoz.

Ez a szellem, amit a Természettudományi Közlöny olvasói is éreznek, amikor minden kérdésükre azonnal készséges feleletet kapnak, a ma-gyarázata a Társulat páratlan népszerűségének, amely a tagok egyre növekvő ezres tömegeit szerzi meg számára.

Gombocz Endre a mindig bátor és tiszta multnak állított ragyogó emléket, mi pedig hisszük, hogy ez a mult a legbiztosabb záloga a következő jubileumoknak. (M.)

Förster Rezső: Légi gáztámadás. (A Kis Akadémia kiadása, Budapest, 1940.)

Egyike azoknak a munkáknak, amelyek ma — sajnos — nagyon időszerűek. A szerző, mint a kérdés alapos ismerője, a csak 50 oldalra terjedő füzetben is kitűnő összefoglalást tud adni tárgyáról; annyit mond róla, amennyit a nagyközönségnek feltétlenül tudnia kell.

Bevezetőül a gázak harcbevételének eddigi történetét ismerteti. Majd leírja ható formákat és alkalmazásuk különböző módjait. Ezek részek különösen érdekesek, mert jó tájékoztatást adnak annak a veszedelemnek a sokféleségéről, amely — az emberi kultúra nagyobb dicsőségére — a védtelen polgári lakosságot is érheti.

Ezért ajánljuk *Förster Rezső* hüvös tárgyilagossággal megírt, gondos munkáját olvasóink figyelmébe, mert jobb felkészülni előre minden eshetőségre, mint váratlanul szembetalálkozni velük. (M.)

HAZAI FOLYÓIRATOK.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. (LXXV. köt. 1941.)

23—24. sz. — *Ruzitska L. dr.*: Városfejlesztés és városrendezés Budapesten. — *y.*: A kályhák megleghasznosításának megjavítása.

25—26. sz. — *Felkay F. dr.*: Az iparügyi igazgatás szociális feladatai.

A Műszaki Világ. (V. évf. 1941.)

12. sz. — *y.*: A kötelező kamarai tagságot és a közszolgálati státusok rendezését sürgetik a Budapesti Mérnöki Kamara közgyűlésén. — *Fehrentheil-Gruppenberg L. dr.*: A tagosítás jövője.

13. sz. — *Koppen W. dr.*: A megszállott területek igen előnyösen egészítik ki Németország háborús erőforrásait. — *Chus Saibo*: Japán természeti adottságainak és speciális helyzetének megfelelően építi flottáját.

A Vadászkutya. (II. évf. 1941.)

6. sz. — *Forti J. dr.*: Vadászkutyaidomító tanfolyam. — *Dummel N.*: A mindenes vizsla. — *Zoborhegyi*: Látogatás a pünkösdi kutyakiállításon.

Az Időjárás. (XVII. évf. 1941.)

2. sz. — *Cholnoky J. dr.*: A felhőmegfigyelések fontosságáról. — *Möller I.*: A hőviszonyokhoz való alkalmazkodás fizikai alapjai. — *Réthly A. dr.*: A százéves Természettudományi Társulat és a meteorológia. — *Haltenberger M. dr.*: Budapest éghajlati képe. — *Kenessey K. dr.*: Párolgásmérések Ógyallán.

Bányászati és Kohászati Lapok. (LXXIV. évf. 1941.)

12. sz. — *Ajtai Z. E.*: A Magyar Bauxitbánya Részvénytársaság alumíniumércbányászata.

13. sz. — *Kassay A.*: Hozzászólás az ár és belvízkérdéshez.

Botanikai Közlemények. (XXXVIII. köt. 1941.)

3—4. sz. — *Moesz G.*: Hollós László emlékezete. — *Rouppert K.*: Paprika-tanulmányok. — *Boros A.* és *Polgár S.*: A *Tortula Velenovskyi* Magyarországon. — *Nyárády E. Gy.*: Új adatok Kolozsvár flórájának bővebb ismeretéhez. — *Gallé I.*: Zuzmók a szegedi várról. — *Pénzes A.*: A *Symphytum bohemicum* elterjedésének rendszertani és növényföldrajzi

jelentőségéről. — *Hortobágyi T.*: Újabb adatok a Tisza Nagyfa-holtága fitoplanktonjának kvalitatív vizsgálatához. — *Rouppertné Stec V.*: A *Valerianella dentata* Poll. Magyarországon. — *Nyárády E. Gy.*: Új adatok a Tordahasadék flórájához és néhány megjegyzés a vegetációjához. — *Pénzes A.*: Újabbban terjedő *Eragrostis*- és *Lepidium*-fajról. — *Máthé I.* és *Tamássy G.*: Néhány érdekes koratavaszi növény az Érmelléken. — *Vajda L.*: *Corydalis budensis*.

Gazdatisztek Lapja. (XLV. évf. 1941.)

7. sz. — —: A gazdasági akadémiák emlékirata főiskolai oktatásuk fejlesztése érdekében. — —: Utóhangok az „András”-ról.

Halászat. (XLII. évf. 1941.)

6. sz. — *Maucha R. dr.*: A vízi élettér biológiai egyensúlya. (13. közl.) — *Mika F.* és *Varga L. dr.*: Hazai pisztrángtenyésztésünk irányelvei és kilátásai. (9. közl.)

Kémikusok Lapja. (II. évf. 1941.)

7. sz. — *Kőrösy F. dr.*: Atommagok kémiaja. — *Telegdy Kovács L.*: Modern statisztikai módszerek alkalmazása a mezőgazdasági kísérletezésnél. — *Mester L.*: A magyar gyapjú feldolgozása.

Kertészeti Szemle. (XIII. évf. 1941.)

7. sz. — *Magyar Gy.*: A kert vízi-flórája. — *Madarász A.*: Ananászfélék. — *Dobos L.*: Gyümölcstermés-beecslés. — *Kocsis P.*: Azalea.

Köztelek. (LI. évf. 1941.)

23. sz. — *v. Ronkay J.*: Tavaszí búza- és kölesvetőmag kötelező termesztése. — *Dworok K.*: Tévedések a növényfajták elbírálása körül. — *Bánhegyesi Kulán I.*: Mi okolja meg a sertéspestis elleni kötelező védekezés elrendelését? — *Danisska J. dr.*: A magismeret és a magvizsgálat helye a szakoktatásban.

24. sz. — —: Rothmeyer Imre.† — *M. E. dr.*: Az új mezőgazdasági termény- és állatárak megállapítása előtt. — *Fabricius E.*: A magyar Alföld problémája. — *Pörnczi J.*: Sarabolással siettethető a kukorica beérése. — *Lázár I.*: Nemesített búzatenyésztőrzsek minőségvizsgálata. — *Kopeczky V.*: A sarabolók.

25. sz. — *Manninger G. A.*: „Az esőverte búza ügye.” — *Obermayer E.* és *Somorjai F. dr.*: A visszatért Délvidék növénytermesztési viszonyai. — *ifj. Ormándy J.*: Ipari agrártermelés. — *Császár G. dr.*: Néhány adat a merinók történetéhez.

26. sz. — *Gruzl F. dr.*: A Németországból behozott tavaszí búza-vetőmagvak minősége. — *m. Mándy Gy. dr.*: Vetőmagismeret és vetőmagvizsgálat az egyetemi oktatásban. — *e. Dorner B.*: Utazás fűmagvakért a nagykunok földjén.

Magyar Fapiac. (III. évf. 1941.)

23. sz. — —: Új szállítási rendszert vezetnek be. — —: Payer Artur famagasságmérője.

24. sz. — —: Dr. Foghtüy Miklós — a tűzifaellátásról. — —: Közlés a tűzifa vasúti szállításáról.

25. sz. — —: A tutajozás.

26. sz. — —: A tűzifaellátás. — —: Az Országos Erdészeti Egyesület memoranduma.

Magyar Méh. (LXII. évf. 1941.)

7. sz. — *Arnóti J.*: A méhesaládok legyengülését hogyan és mikor kell megakadályozni. — *Báldy B.*: A méhek etetésének fontossága és egy jó méhetetőtálcá.

Magyar Statisztikai Szemle. (XIX. évf. 1941.)

3—4. sz. — *Thirring L. dr.*: Az 1941. évi népszámlálás előzetes eredményei. — *v. Nádudfalvy J. dr.*: Új munkabérhelyzet a magyar mezőgazdaságban. — *Sajóhelyi I.*: Az 1939—40-es vadászati év statisztikája. — *Matolcsy M. dr.*: A statisztika a német mezőgazdasági termelés szolgáltatásában. — *Nagy I. dr.*: Szovjetország gabonatermelése a kollektív gazdálkodás keretében. — *v. Pap L. dr.*: Az európai tengeri kikötők szerepe Magyarország külkereskedelmi forgalmában.

Magyar Vadászujság. (XLI. évf. 1941.)

16. sz. — *Szent-Ivány G. dr.*: Gazdátlan vadászterületek. — *Mészáros P.*: A vadászati törvényhozás jogkérdései. — *Stankovszky J.*: Séta a billenőcsövű fegyverrendszerek körül.

17. sz. — *A Balogh A.*: Válasz a „Nincs sürgősebb dolgunk“ című cikkre.

18. sz. — *Szent-Ivány G. dr.*: A vadászat szabályozása Erdélyben és a keleti országrészekben. — *Diczendy P.*: Vadászvizsga.

Mezőgazdasági Közlöny. (XIV. évf. 1941.)

6. sz. — *Sass G.*: A mezőgazdasági gépek fejlődésének egyes újabb irányai. — *Gruzl F. dr.*: A búza minősítése.

Nimród Vadászlap. (II. évf. 1941.)

17. sz. — *Veress G.*: Madarak a Dunán. — *Fenczik J. dr.*: A kereszt-viperáról. — *B. H. L.*: Még néhány szó a ragadozó madarak érdekében. — *Bástyai Holtzer L.*: Tapasztalataim a kéthetes vadászmadár-fészek kutatásomról.

18. sz. — *Hoffman K. dr.*: A Délvidék vadászati viszonyai a felzabradulás előtt. — *Poteczky B.*: Tűzokvadászat műcsikóval.

19. sz. — *Balogh A.*: Az erdélyi vadászat rendezése. — *Sólyom*: A legtöbbet vitatott kérdés. — *Poteczky B.*: A makkos esztendő és az aganes. — *Fenczik I. dr.*: Az airedaleterrierekről.

Technika. (XXII. évf. 1941.)

6. sz. — *Vajda Ö.*: Dr. Bresztovszky Béla †. — *Csűrös Z. dr.*: Műanyagok. II. — *Paulini A. dr.*: A B. Sz. K. Rt. új villamoskoesijai. — *Fialovits B.*: A M. Á. V. gőzmozdonyainak történeti fejlődése. — *Bogyai T. dr.*: Két Árpád-kori timpanon-dombormű Zala megyéből. — *Fehértájj T.*: Útépítés Törökországban. — *Korán I.*: Trinitrotoluol feldolgozása robbanótöltetté. — —: A füzéri vár kápolnatornya. — *Pöschl I. dr.*: Lenésék fényerejének a fokozása. — *Szabó D.*: Utak teljesítőképessége.

Természettudományi Közlöny. (73. köt. 1941.)

6. sz. — *Soós L.*: A Balaton élete. — *Baskai E.*: Ásványok a paletán. — *G. I.*: A jégár és a virágpor. — *Erdey-Gruz T. dr.*: Szénmonoxid, a sarkkutatók halálos ellensége. — *Regős J.*: Cukoriszony.

Vadászat. — Halászat. (LX. évf. 1941.)

11. sz. — *K. Benkő P.*: Az erdélyiek vadászrendje. — *V. Nagy I.*: Kisebb megfigyelések (2. közl.) — —: Az Országos Halászati Felügyelőség a nyíltvízi halászat fokozottabb ellenőrzéséről.

12. sz. — Szádeczky-Kardoss B. dr.: Az erdélyi vadászati rendelet végrehajtási utasítása.

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

INTERSYLVIA. I. kötet, 2. sz. 1941.

A Nemzetközi Erdészeti Központ (C. I. S.) remek kiállítású folyóirata, — amelynek 1. füzetét lapunk múlt évi XII. számában (762. old.) ismertettük, — a most kiadott 2. füzetben 4 tanulmánnyal, az időközben megjelent erdészeti tudományos munkák részletes méltatásával és a Központ működéséről szóló folytatólagos beszámolóval lép a szakközönség elé. Az értekezéseket angol, francia, olasz, spanyol nyelvű összefoglalások teszik a külföld számára hozzáférhetőkké, tartalmukat röviden az alábbiakban közöljük.

Haefeli: a svájci hó- és lavinakutató bizottság weissfluhjochi állomásának 1934—1940. évi munkássága. (Die Arbeiten der Station Weissfluhjoch der Schweizerischen Schnee- und Lawinenforschungskommission 1934—1940.) 165—186. old.

A kérdéssel lapunk már két ízben is foglalkozott (1940. V. 343—344. old. és 1941. II. 82—82. old.) és ezért röviden csak annyit említünk meg, hogy a 2540 méter tszf. magasságban felállított kutató intézet — elmes szerkezetű, különleges műszerei segítségével — már eddig is igen jelentős eredményeket ért el a hótakaró fizikai tulajdonságának és időbeli fokozatos változásának a felderítésével, úgyhogy a lavinaképződés veszélyét máris jelezni tudja, amivel kétségtelenül nagyban hozzájárul a károk elhárításához. Különösen érdekesek azok a vizsgálatok, amelyek az erdőnek és az erdősfítésnek a védelem szempontjából kedvező behatását derítették fel és ennek megfelelően célszerű rendszabályok alkalmazására vezetnek.

Andersen: Dánia fagazdasági mérlege. (Dänemarks Holzbilanz.) 187—205. old.

A kis ország belföldi termelése — noha hektónként közel 6 m³-t teszi ki — a szükségletnek csak alig a felét tudja fedezni. A szerző részletes adatokat közöl a be- és kivitel mennyiségi és értékbeli megosztásáról, valamint a fogyasztás igényeiről.

Aminoff: Természetvédelem Svédország érdeiben. (Naturschutz in den Wäldern Schwedens. (206—218. old.)

A svéd nép természetismerete és az ország egyik legnagyobb kincsének, az erdőnek, az általános megbecsülése olyan biztos alapot teremtettek a természetvédelem érdekeit is felkaroló 1909. évi törvény számára, hogy gyakorlati megvalósítása nemcsak nehézségbe nem ütközik, hanem a természet szépségeinek a megőrásában az ország lakosságát egyetlen nagy megértő közönségbe fogja össze.

Grünwaldt: Az erdészeti tanuságtétel nemzetközi feladatai. (Die internationalen Aufgaben der forstlichen Dokumentation.) (218—233. old.)

A szerző a lapunk múlt évi X. füzetében (623. old.) ismertetett munkájának a további kiépítéseként részletes tervezetet ad arról, miként képzei az egész világ erdészeti irodalmáról készült és a közönség javát leginkább szolgáló dokumentáció megszervezését. Nézete szerint a megvalósítandó feladatokat a következő öt követelmény jellemzi: 1. Egy nagy központi erdészeti könyvtár létesítése, 2. ennek nemzetközi erdészeti dokumentációs központtá való fejlesztése, 3. a különböző tanuságtételi törekvések és intézmények összefogása, 4. a különleges erdészeti érdekek védelme

az általános nemzetközi dokumentációban, 5. a tanuságtétel tudatos érvényesítése az erdészeti törvényekben és gyakorlatban.

ZEITSCHRIFT FÜR WELTFORSTWIRTSCHAFT. VIII. köt. 5/6. sz. 1941.

Runkel: Az Északamerikai Egyesült Államok cellulóz- és papir-gazdasága a nyersanyag szempontjából. (Die Zellstoff- und Papierwirtschaft der Vereinigten Staaten von Nordamerika und ihre Rohstoffgrundlage.) 259–304. old.

Az U. S. A. évi 22–23 millió m³ papír- és cellulózfa-termelésével világviszonylatban is első helyen áll, de a szédítő arányban emelkedő fogyasztás folytán félgyártmányokban évtizedek óta tekintélyes behozatalra szorul. A természeti adottságoknak megfelelően ma 5 olyan ipari vidék található, ahol a cellulóz- s papírgyártás játssza a főszerepet. Ezek: a Nagytavakmenti Államok, Új-Anglia, a Közép-Államok, a Déli Államok és a Csendesóceáni Partvidék. Az első háromnak klasszikus multja van és főleg a kis-, illetve középüzemek keletkezésének kedveztek, míg az utóbbi kettő a korszerű óriás-vállalatok hazája.

A liberális világnézetnek megfelelően az amerikai erdőkben még ma is rablógazdálkodás folyik. A technika fejlődésével a gyártási módszerek ugyan sokat tökéletesedtek és egyre több fafaj anyagát lehet papírnak és cellulóznak feldolgozni, de — a tartamosságra való törekvés híján — a külföldről behozott félgyártmányok (szulfát- és szulfitcellulóz, farost, nyerspapír) mennyisége mégis egyre gyarapodik. Az Egyesült Államoknak ebben a tekintetben Kanada és Svédország voltak eddig a legfőbb szállítói. Az utóbbi a háború következtében teljesen kiesett, Kanadát pedig Anglia is fokozott mértékben veszi igénybe, úgyhogy a kormány komolyan foglalkozik az önellátás kérdésével. Ennek a kivitele azonban nemcsak azért nehéz, mert a termelésnek 50%-os fokozását kívánná, hanem új ipartelepek létesítését és a munkások ezreinek a szolgálatba állítását tételezi fel, az utóbbira pedig ma aligha lehet számítani.

CENTRALBLATT FÜR DAS GESAMTE FORSTWESEN. 1941. V–VI.

Tischendorf: Rönköt vagy szálfát termeljünk? (Zur Frage der Ausformung von Blochholz oder von Langholz.) 98–107 old.

A szerző vizsgálatai a következő érdekes eredményekhez vezettek: 1. A szálfá köbtartalma — a középátmérőnek a bemérésnél szokásos lefelé kerekítése következtében — nagyobb, mint a belőle termelt rönköké. Különösen áll ez a hengeres törzsekre, míg nagyon sudarlósoknál a különbség eltűnik, sőt néha a rönkök javára is alakulhat. 2. A minőségi osztályozás és ennek megfelelően a vételár szempontjából ugyancsak előnyösebb, ha a szálfát nem darabolják el rönkökre, bár sudarlós törzseknél ebben a tekintetben sem nagy az eltérés. 3. A nyersanyaggazdálkodás korszerű kívánalmai és a jövedelmezőség szempontjai egyaránt arra figyelemztetnek tehát, hogy ahol csak lehetséges, szálfalakban értékesítsük a vastagszerfát.

Strele: Olajtermelés gyalogfenyőből. (Über die Gewinnung des „Latschenkieferöles.“) 107–117. old.

A *Pinus montana* tűiből igen kellemes illatú éterikus olaj állítható elő, amelynek — sokoldalú használhatósága következtében — különösen a gyógyvázatban egyre növekszik a jelentősége.

Az olaj kivonása — Kofler tanár eljárása szerint — vízgőzzel való lepárolás útján történik. A kihozatal a felhasznált nyersanyaghoz viszonyítva azonban igen csekély és így felvetődik a kérdés: miként történjék a szükséges tűmennyiség előteremtése.

A gyalogfenyő a lavináktól veszélyeztetett hegyvidéken t. i. fontos védelmi szerepet tölt be, tarraágását tehát feltétlenül kerülni kell. A szerző több kísérlet alapján az erősebb mértékű *nyesést* ajánlja, mert a szonkítást a gyalogfenyő jól tűri és erős visszaszerző képessége folytán az elvesztett ágakat rövidesen újakkal pótolja.

Hafner: A török erdőgazdaság irodalma a vadászat és halászat figyelembevételével. (Schriftumsnachweis über die türkische Forstwirtschaft und deren Grundlagen unter Berücksichtigung der Jagd und Süßwasserfischerei.) 1—33. old.

A *Centralblatt* ezentúl évenként kétszer „*Südost-Hefte*“ címen két pótfüzetet ad ki, amelyek — Ausztria mindenkori közgazdasági szerepének megfelelően — főleg Délkelet-Európa erdőgazdasági viszonyaival kívánnak foglalkozni. A most megjelent első füzet igen gondos és a Törökországban működő erdészek számára nélkülözhetetlen munka.

DER DEUTSCHE FORSTWIRT. 1941. 43/44—51/52. sz.

v. Varendorff: Elő- és ellentűz. (Vorfeuer und Gegenfeuer.) 381—383. old.

Az újabban sokat vitatott kérdéssel kapcsolatban a szerző ismét annak a több ízben hangoztatott nézetének ad kifejezést, hogy az ellentűz nagy erdőégéseknél nemcsak veszélyes, hanem gyakran hatástalan is, míg a nagyobb pusztításnak a tűz útjába eső, jól biztosított területek felégetésével feltétlenül elejét lehet venni.

Schmidt: Újabb adatok a vetőmag festéséről. (Neue Aufschlüsse der Saatgutfärbung.) 383—386. és 396—397. old.

Lapunk 1938. évi V. számában (481. old.) részletesen beszámoltunk azokról a kísérletekről, amelyekkel a magvizsgálat a csiraképesség megállapításánál különböző festési eljárásokkal igyekszik gyorsabban eredményhez jutni.

A szerző széles alapokra fektetett kutatásai során a methylenkékben olyan anyagot talált, amely *erdeifenyőnél igen jól felhasználható annak az eldöntésére, hogy a mag élő, csökkent csiraképességű, avagy pedig elhalt-e már?*

Az eljárás lényege az élő szervezeteknek többé-kevésbé erős redukálóképességén alapszik. Ha 1 napig előcsíráztatott erdeifenyő-mag embrióját 5 percig 1:40.000-es vagy még nagyobb hígítású methylenkékoldatba helyezzük és utána előzőleg felforralt vízzel leöblítjük, akkor élő mag esetén a kék szín teljesen elhalványodik, már csak gyengén csiraképes magnál kevésbé, míg az elhalt mag csirája változatlanul megtartja a felvett kék színt. A methylen-kék tehát igen alkalmas szer az erdeifenyőmag életerejének a kimutatására, amit a *párhuzamosan végzett csíráztatási kísérletek* is igazoltak.

A szerző azonban hangsúlyozza, hogy az eredményeket nem szabad általánosítani. A lassabban csírázódó Douglas-magnál pl. 1 napi előcsíráztatás teljesen elégtelen, ennél tehát a magállapot pontos meghatározhatásához további vizsgálatokra van szükség.

A festési eljárásoknál általában sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy a *magvak különböző festőszerekkel szemben eltérően viselkednek, úgyhogy az eredményt minden esetben csíráztatási kísérletekkel is ellenőrizni kell.*

Dieterich: Az erdészeti tervezés irányelvei. (Richtlinien der forstlichen Planung.) 405—408. és 421—424. old.

Bevezetőül a tervezés termőhelyi, állomány- és időbeli alapjait világítja meg, majd tömör összefoglalásban ismerteti az erdőgazdálkodást megszabó szempontok változását a talaj legnagyobb tiszta jövedelmére

való kapitalisztikus törekvéstől a jelenlegi, magasabb közösségi célokat szolgáló tervezésig.

A „termőhelyhez való alkalmazkodás“ és „üzembiztonság“ az a két főkövetelmény, amit ma az erdőrendezőnek elsősorban szem előtt kell tartania, hogy munkája az ország erdőgazdaságpolitikai kívánalmainak is megfelelhessen.

Kmonitzek: Egy új ültetőgép. (Die neue Robot-Pflanzmaschine.) 408—409. old.

A képen is bemutatott, kissé bonyodalmas szerkezet 3 feladat elvégzésére alkalmas. 1. Elszállítja a csemetéket a munkahelyig. 2. Elkészíti az ültetőgödört, illetőleg hasítókat. 3. Beülteti a csemetét, tömíti körülötte a földet. Az eddigi eredmények szerint közepes viszonyok mellett 1000 drb magági fenyőcsemete elültetése 2.22 RM-be került, tehát majdnem 50%-kal olcsóbb, mint a kézi ültetés.

INTERNATIONALER HOLZMARKT. 1941. 21/22—23/24. sz.

Leschner: A munkáskérdés a gyarmati erdőgazdaságban. (Das Arbeiterproblem in der kolonialen Holzwirtschaft.) 20/21. sz. 10—13. old.

Hogy a forróégyövi tájakon ma olyan gyér a lakosság, annak nagyrészt a valamikori rabszolgakereskedés az oka, de megcsappant a bennszülöttek száma a világháború, valamint a nagyon rossz egészségügyi viszonyok következtében is.

Miután néhány évtizeddel ezelőtt még jelentékenyen nagyobb volt a néger munkások száma és a trópusi erdők fokozatos feltárásánál egyre nagyobb erőkifejtésre van szükség, a szerző elérkeztetnek látja az időt, hogy az illetékes körök komolyan foglalkozzanak a kérdéssel.

A nyugatafrikai államokból származó statisztikai adatok alapján az orvoslás feltételeit a következőkben foglalja össze. 1. Mindenekelőtt lehetőleg pontosan meg kell állapítani a lakosság számát, 2. a lakott területek nagyságát és ezzel kapcsolatban a bennszülöttek részére kiméleti területeket kell kijelölni. 3. Sürgős szükség van munkahivatalok felállítására, amelyek legfőbb feladata, hogy a munkások létszámának a fenntartását és gazdasági érdekeik védelmét szolgálják. 4. Megfelelő törvényhozással és 5. az oktatásügy reformjával is lényeges javulást lehetne elérni különösen akkor, ha az egész kérdés átfogó tervezés alapján kerül rendezésre.

Buchholz: A szovjet-orosz erdőgazdaság (Aus der sowjetischen Holzwirtschaft). 21/22. sz. 19—24 old.

Az a tény, hogy Szovjetország 1940-ben sem tudta fagazdasági programját megvalósítani, sőt a termelés az 1939. évinél is csekélyebb volt, mélyreható hibáknak a bizonyítéka.

A szerző szerint elsősorban a szervezést kell új alapokra fektetni. A részletekre is kiterjedő intézkedések híján a helyenként elért eredményeket máshol bekövetkezett hátrányok teljesen elértéktelennítik. Kedvezőtlen jelenség, hogy a szállítás is egyre jobban áttérrelődik a folyókról a vasutakra, ami a költségek lényeges emelkedését vonja maga után. A legnehezebb kérdés azonban ma is a szükséges munkaerő szolgáltatbaállítása. Ennek a megoldása céljából a kormánykörök különböző anyagi könnyítéseket vettek tervbe.

Fröhlich: Az új horvát állam, mint fatermelő. (Der neue kroatische Staat als Holzproduzent.) 21/22. sz. 27—28. old.

A Boszniával bővült Horvátország összes erdőterülete 4 millió hektárra tehető; ennek mintegy 45%-a esik a bükkösökre, amelyek Bosznia fatermesének a túlnyomó részét szolgáltatják. Minőség tekintetében azon-

ban Szlavónia vezet, ahonnan nemcsak kitűnő bükk, hanem világhírű tölgy is kerül az európai piacra.

Fröhlich: A faipar helyzete Észak-Erdélyben. (Zur Lage der Holzindustrie in Nordsiebenbürgen.) 21/22. sz. 28—30. old.

A kedvezőtlen vasúti viszonyok a fejlődést nagyon hátráltatják, de az árak a gyér kereslet ellenére is emelkedtek. A szerző a statisztikai adatok alapján latolgatja a kivitel lehetőségeit és a szakkörök véleményével szemben az a nézete, hogy bizonyos fenyőválasztékokból (ágtiszta fűrészáru, cellulózfa) némi kivitelre is lehet számítani.

Charisius: A faminta-készítés egyszerűsítése állandósított villamos szerszámokkal. (Vereinfachter Holzmodellbau mit stationärem Elektrowerkzeug. 21/22. sz. 39—41. old.

A bemutatott öt fénykép meggyőzően igazolja, hogy korszerű, villamosítással hajtott szerszámokkal milyen tökéletes munka végezhető.

SCHWEIZERISCHE ZEITSCHRIFT FÜR FORSTWESEN. 1941. 6. sz.

Bieler: Értékes újítás az erdészeti szállítáznál. (Wertvolle Neuerung auf dem Gebiete des forstlichen Transportwesens.) 137—142. old.

Wyssen reichenbachi fűrészteleptulajdonos elmés találmányát ismerteti, amely a sodronykötélpályák hatótávolságát és használhatóságát jelentékenyen növeli. A találmány lényege egy, a tartókötélre szerelt emelő és szállító szerkezet, amelynek a segítségével a rakodón a pálya mindkét oldaláról 100 méternyi távolságból is a szállító kocsihoz lehet vontatni és arra felakasztani a fát.

További értékes újítása a találmánynak, hogy egy külön berendezéssel a pálya bármely szakaszán meg lehet állítani a szállítmányt. A részletes leírást szerkezeti rajzok és fényképek is megvilágítják.

JOURNAL OF FORESTRY. 1941. V. sz.

Mirov: A növekedés hormonjának az eloszlása a fenyők hajtásaiban. (Distribution of Growth Hormone in Shoots of Two Species of Pine.) 457—464. old.

A *Pinus ponderosa* és *P. Torreyana* hajtásain végzett érdekes kísérletek a következő eredményeket adták.

1. A növekvést szabályozó hormon (*auxin*) mennyisége a hajtás csúcsán a legkisebb; innen kezdve fokozatosan emelkedik és felső határát a hajtás töve közelében éri el. 2. Nagyobb mennyiségű *auxin* erőteljesebb növekvést eredményez. 3. A hormontartalom egyedenként eltérő nagysága a növény örökletes tulajdonsága.

Brener és Wilde: A nem-pillangósokkal való zöldtrágyázás hatása a csemetékerti talajok termékenységére. (The Effect of Non-Legume Green Manure Upon the Fertility of Forest Nursery Soils.) 478—482. old.

A zöldtrágyázás egymagában — ha nem pillangósokkal történik — sem a talaj nitrogéntartalmát, sem báziskieserő-képességét nem növeli jelentősebb mértékben, de ásványi trágyákkal együtt alkalmazva igen eredményesen működik közre azok elbontásánál és ilyen esetben — közvetett hatása alapján — feltétlenül hasznosnak minősíthető.

LES A DREVO. 1941. 23/24—25/26-ig.

A kiserdőbirtokok gazdálkodásának a megjavítása. (Úvaha o nápravelesného hospodárenia v malolesoch.) 23—24. sz. 2—3. old.

A paraszt-erdők állapota Szlovákiában sem kielégítő és a tartós elaprózódás folyamánaképpen állományuk is egyre kisebbedik.

A gazdálkodás korszerűsítése céljából azonban nemcsak az erdők fenntartásáról kell gondoskodni, hanem a termelési apadék csökkentésével, célszerű választékolással és jövedelmezőbb értékesítéssel, végül pedig a túlhasznált korlátozásával is elő kell mozdítani a birtokosok érdekeit. Az erre vonatkozó teendőket a tanulmány 10 pontban foglalja össze. Ezek: 1. Az erdők tagosítása és szövetkezeti alapon való kezelése. 2. Az eldarabolás megszorítása. 3. Új kataszteri felmérés és eredményeinek a telekkönyvvel való egyeztetése. 4. Külön legelőterületek kihasítása. 5. A legelőnek alkalmatlan területek beerdősítése. 6. Az állami kezeléssel megbízott személyzetnek az erdőfelügyelet teendői alól való felmentése. 7. A személyzet szaporítása. 8. A még mindig érvényben levő magyar törvény (1898:XIX. tc.) felülvizsgálása. 9. A faértékesítés megszervezése. 10. Erdőteljes propaganda és felvilágosító szolgálat.

Sn.: A fának a víztartalom szerinti fűtőértéke. (Súvislost' vyhrevnosti dreva s jeho obsahom vody.) 23—24. sz. 5. old.

A fejtegetések eredményeit összefoglaló táblázat igen hasznos adatokat tartalmaz. Megtudjuk belőle, hogy ha a fának víztartalma 12.6%-ról 30%-ra növekszik, fűtőértéke közel 900 kg-kalóriával esik, ez pedig a nedvesebb fát mintegy 30%-kal drágítja meg.

A fűrésztelepi kihozatal számítása. (Výpočet výsledkov porezu na pilach. 23/24. szám. 7—8. oldal.

A teljesítmény megítélésénél nem érvényesülnek azonos szempontok és ezért pl. valamely alacsonyabb kihozattal dolgozó fűrésztelep munkája belterjesebb lehet, egy másik, látszólag magasabb százalékos felmutatóénál. A bírálat tehát csak pontosan megadott kívánalmak alapján adhat tárgyilagos minősítést az üzemekről.

Smidžár: Tárgyalások után tettek következnek. (Po rokovaniach skutky.) 25/26. sz. 1—2. old.

Szlovákia gazdasági élete mindenben a Németbirodaloméhoz igazodik és így természetes, hogy a fában bővelkedő ország erdőgazdasága is a követésre méltó német példát tekinti irányadónak. A szlovák erdő- és fagazdaság újjászervezése lázas ütemben folyik és a szerző írása lelkes munkakészségről tesz tanúságot.

Gerlachov: A német fűrészkezelők országos gyűlése. (Snemovanie pillarských döverníkov v Riši.) 25/26. sz. 4—5. old.

A Rauscha nevű kis városban évente tartott gyűlések már eddig is jelentős lépésekkel vitték előre a német fűrészipart. A tárgyalások és a velük kapcsolatos bemutatások az összes időszéri kérdéseket felölelik, gyakorlati értékük tehát elsőrangú; ezt a szerző kimerítő beszámolója is igazolja.

Kéreggel, vagy lehántva fűrészeljük-e a rönköket? (Má sa porezat' gulatina s kórou alebo bez kóry?) 25/26. sz. 7—8. old.

Az általánosítás a kérdés eldöntésénél éppen olyan veszélyes, mind az erdőgazdaság számos más vonatkozásában. A fa szöveti tulajdonsága, a fűrészáru fajtája és más szempontok döntően esnek latba, úgyhogy pl. a vörösfenyőt kéreggel tanácsos fűrészelni, az erdei-, lúe- és jegenyefenyőt, bükköt, stb. pedig hántott állapotban.

LES. 1941. 8—18. sz.

Sigmond: Kiterjedt lúefenyvesek ápolása az apácalepke pusztítása után (Pěstování rozsáhlých smrčín na mniškových žirovištích, jakož i jiných beznadějných porostů po brzké záměně volajících.) 107—111 old.

A Cseh Földművelésügyi Akadémia II. osztályában 1941. január 18-án tartott előadás szövege. Bevezetőül azokkal az okokkal foglalkozik, ame-

lyek a kiterjedt, összefüggő elegyetlen lúcfenyvesek létesítéséhez vezet-
tek és az apácalepke pusztulásait lehetővé tették. Az orvoslást erélyes
védelmi és előrelátó gazdasági rendszabályokkal — elsősorban a termő-
helynek megfelelő *elegyes* állományok telepítésével — s a lombvelők fel-
karolásával — kell elkezdni.

**Némec: A csemetekertek tavaszi trágyázása. (K jarnímu hnojení
lesních školék.)** 213—217. old.

A kutató intézetek eddigi kísérletei alapján röviden leírja a cse-
metekertek ásványi trágyázásának az alapelveit és hatását, majd ismer-
teti a Csehszágban használt legfontosabb kristályos ásványi trágyákat,
összetételüket, tápértéküket és a keverésüket meghatározó szabályokat.

Chotek: Az erdők biztosítása tűz ellen. (Pojištění lesů proti požáru.)
268—269. old.

Az erdők közgazdasági jelentőségére való tekintettel a tűzbiztosítás
kérdését egységes nemzetközi megoldás céljából már az 1913-i párisi, majd
későbbi nemzetközi kongresszusok is tárgyalták, érdemleges elintézését
azonban megakadályozta a statisztikai alap hiánya, később pedig a világ-
háború.

A kialakult biztosítási rendszerek rövid ismertetése után a szerző
részletesen leírja a Hollandiában, Németországban és Norvégiában jelenleg
követett eljárást. Nézete szerint Csehszág részére a kombinált német-
norvég rendszer lenne a legkedvezőbb, ennek alapelvei az erdőalaktól, a
fajoktól, az állományok korától és a hely kisebb vagy nagyobb veszélyes-
ségétől függenek.

**Hereg: A fenyőrudak osztályozása és köbtartalmuk megállapítása
a hivatalos előírás szerint. (Druhování a stanovení krychlové kmoty jeh-
ličnatých tyčí dle předpisu «Homa».)**

A fenyőrudaknak a „Reichsholzmassenweisung“ („Homa“) előírása
szerint végzett termelésénél, osztályozásánál, bemérésénél, köbözésénél s
jegyzékbévételénél szerzett tapasztalatait írja le.

Pfeffer: A lúcfenyőn élő szű-félék (Kůrovcí žijící na smrku.) 13—331. old.

A tanulmány a következő fejezetekre oszlik: 1. A szűkről általában.
2. A szűk okozta károk. 3. Kules a lúcfenyőn Középeurópában előforduló
szűfélék meghatározásához. 4. Kules a lúcfenyőn előforduló szűrágások
meghatározásához. 5. A lúcfenyőn előforduló legfontosabb és legszaporább
szűfélék rövid élettana.

KÜLÖNFÉLÉK

SZEMÉLYI HÍREK.

A Kormányzó Úr Öfömlétósága a m. kir. földmívelésügyi miniszter
előterjesztésére a m. kir. erdőmérnökök személyzeti létszámában *Imreh
Ferenc* és *Györke István* volt román állami erdőmérnököket minisz-
teri tanácsosokká az V. fizetési osztály 2. fokozatába, *Háger Gyula*,
Früstök István, *Valics János* volt román állami erdőmérnököket és *Gár-
donyi Nagy László* városi erdőmérnök, volt magyar állami erdőmérnököt
a VI. fizetési osztály 1. fokozatába, *Déry Károly* volt román állami erdő-
mérnököt a VI. fizetési osztály 2. fokozatába, *Schwartz Béla* és *Papp
László* volt román állami, valamint *Rákosi István* volt magyar állami
erdőmérnököket a VI. fizetési osztály 3. fokozatába magyar királyi fő-
erdőtanácsosokká kinevezte.